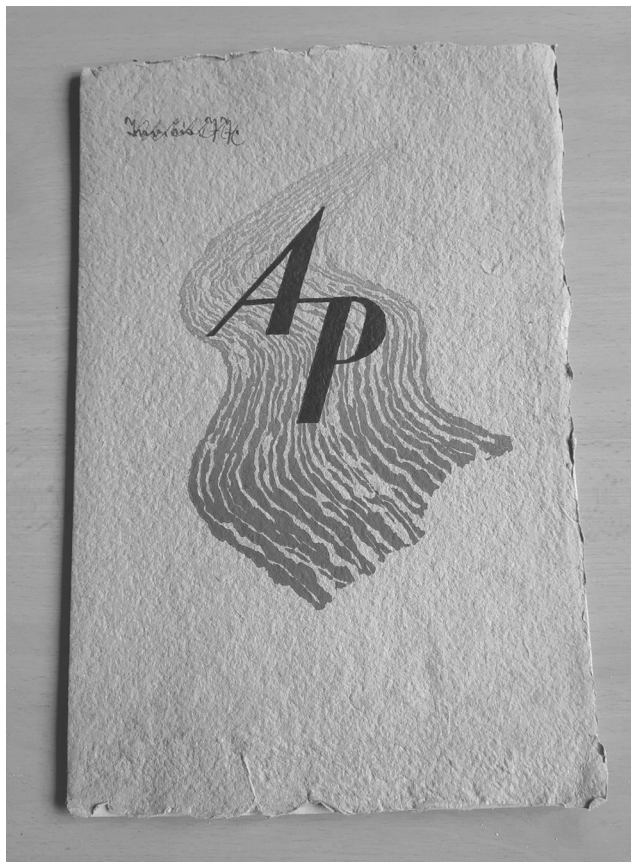

VĚSTNÍK

SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ

Obálka básnické knihy Odezva z lůna stvoření (1937)

77

červenec 2023

Anna Pammrová: Odezva z lůna stvoření

(úvodní verše)

Snahy Člověka s projevy Živlů
setrvávají v rozporu.
Zahrazen pevně, obestřen clonou
jest výhled do dějství prostoru.
Intelekt zmaten, jatý a spjatý
– sám sebou klatý –
domáhá se otvoru.

Pomocí stvůr úskočné vědy,
lidstvo setřásá pokoru:
znesvěcuje živné síly
a vznáší rozvrat do tvorů.

Kam pýcha mrzká směřuje?

Labyrintem Všebolestí
Těšitel si cestu klestí,
tvortva vzdechy sleduje
a v jeden Výkřik spojuje...

Milí přátelé,
s radostí Vás zdravím na počátku léta a přeji jeho pokojné prožívání.

Hlavním tématem tohoto věstníku je publikace Anny Pammrové a Karla Formánka *Odezva z lůna stvoření* (celým názvem *Alegorie dnešní doby – Odezva z lůna stvoření*), která pro nás byla až dosud nedostupná. Věnovali jsme jí, a také Karlu Formánkovi jako malíři a významné tišnovské osobnosti, naši klubovou schůzku v dubnu a pro ty, kteří s námi nebyli, přinášíme shrnutí obsahu ve dvou úvodních textech a reprodukcích obrazového doprovodu.

Dalším článkem navazujeme na seznámení s filozofkou Boženou Ko-márkovou. O reflexi vzpomínkové akce, které se řada z nás v únoru zúčastnila, jsme požádali dr. Petra Valdhanse a jsme velmi rádi, že svůj text pojal v širších souvislostech svobody a (ne)dodržování lidských práv v předchozích desetiletích i v současnosti. V básnickém okénku přináší Vlastimil Otáhal pohled na Jana Nerudu, i ten si jistě přečtete se zájmem, stejně jako ukázky Nerudových veršů.

Chtěla bych Vás také informovat, že z organizačního hlediska jsme propojili naši Společnost se čtenářským klubem, který v Tišnově neformálně existuje již řadu let. Od tohoto propojení, o kterém jsme na jaře informovali veřejnost na stránkách Tišnovských novin, si slibujeme získání dalších zájemců o naše akce a přihlášení nových členů. Naše základna se postupně snižuje, dlouholetí členové postupně odcházejí ze života nebo se kvůli věku a pohybovým obtížím již nemohou naší činnosti aktivně zúčastňovat. Víte-li i vy o někom, pro koho by naše vlastivědně literární činnost byla přitažlivá, pozvěte ho prosím mezi nás.

Úplně na závěr připomínám, že členský příspěvek 300 Kč za letošní rok můžete zaplatit převodem na náš účet 220123050/2010.

Helena Pernicová

Malíř Karel Formánek a Anna Pammrová

Helena Pernicová

Na počátku letošního roku se nám podařilo zjistit, že v Podhoráckém muzeu v Předklášteří je uložena jeden ze vzácných číslovaných výtisků publikace *Odezva z lůna stvoření* (1937), jejímiž autory jsou Anna Pammrová a její tišnovský přítel, malíř Karel Formánek. Díky vstřícnosti pracovníků muzea jsme měli příležitost si tuto drobnou, ale obsahově i výtvarně působivou knížku ofotit, a dokonce jsme měli zapůjčený i její originál.

Učitel a malíř Karel Formánek (1907–1992) je tišnovské veřejnosti poměrně dobře znám – minimálně jako grafik a autor pohlednic starého Tišnova – a dosud zde žijí i někteří jeho kolegové a řada jeho žáků, kteří byli členy jím vedeného turistického kroužku. Turistika byla jeho celoživotní láskou a díky prozkoumávání okolí Tišnova se na počátku 30. let seznámil i s Annou Pammrovou: „Šel jsem tenkrát přes Mezihoří, Dolní Loučky, Újezd a Tišnovskou Novou Ves k Šafránkovu mlýnu a stržil se vydrápal k Havlovu. Vyšel jsem na okraj lesa a uviděl krásný palouček s malým domečkem a zahrádkou, na které okopávala jahody drobná stařenka. Pozdravil jsem ji: „Pomož pán bůh!“. Stařenka se vzpřímila, opřela o motyku a pravila: „I dejte pokoj s pánem bohem, takhle kdybyste sám pomohl.“ Neváhal jsem, i s batohem jsem přeskočil a stařence pomohl okopávat. Od té doby jsme navázali vzájemné přátelství a já ji velmi často navštěvoval a v době prázdnin u ní i několikrát bydlel v malé podkrovné

světničce.“ Ve své vzpomínce, uveřejněné v roce 1982 v tehdejší tišnovském kulturním zpravodaji, vzpomíná na dlouhé vzájemné rozhovory na zahrádce nebo v její skromné pracovně, kde kachlová kamna vytápěná dřevem vytvářela příjemné a kouzelné prostředí. O vzájemném důvěře a blízkém vztahu svědčí také to, že K. Formánek byl jeden z mála jejích hostů, kterým četla z Březinových dopisů.

V roce 1936 společně uvažovali, že by obnovili vydání Březinova díla *Ruce*, ke kterému by Pammrová do závěru připsala vysvětlivky pro jeho snazší pochopení. Karel Formánek proto zajel i do Prahy k Františku Bílkovi, který knihu ilustroval, ale z vydání nakonec z finančních důvodů sešlo. V následujícím roce 1937 byla ale k úspěšnému konci dovezena *Alegorie dnešní doby – Odezva z lůna stvoření*, básnická skladba Pammrové s linoryty a dřevoryty Karla Formánka a v jeho krásné grafické úpravě. Protože šlo o soukromý tisk, je tato bibliofilie velmi těžko dostupná a nikdo z nás ji předtím přímo neviděl, nečetl. Proto jsme se rozhodli seznámit všechny naše členy i širší veřejnost s obsahem i vnější podobou tohoto spisku.

Setkání konané 9. dubna 2023 jsme v první části pojali jako připomínku a přiblížení Formánkovy tvorby v celé šíři, chtěli jsme ho prezentovat nejen jako grafika, ale také malíře krajináře, za kterého se především považoval. Navázali jsme kontakt s jeho dcerou Petrou Dosoudilovou, která nám ochotně zapůjčila několik akvarelů, leptů a pastelů z rodinné sbírky a dozvěděli jsme se, že rád maloval nejen v okolí Tišnova, ale také například v jižních Čechách a na Vysočině v Křižánkách, kam jezdila jeho rodina na prázdninový pobyt. Mezi hosty našeho setkání pak byla i Hana Fadingerová z Podhoráckého muzea, která Formánkovu tvorbu odborně charakterizovala a přinesla s sebou také několik originálů jeho grafik.

Vzhledem k naší Společnosti je také potřeba vzpomenout malířovu manželku, paní Jeseňku Formánkovou, která se rovněž s Annou Pammrovou znala. Na počátku 90. let navázala blízké přátelství s Vlastou Urbánkovou a byla i členkou SAP od jejího vzniku až do roku 2000, kdy zemřela. S důvěrou nám předala rukopis Antievy, který kdysi Pammrová věnovala jejímu manželovi. Díky tomu mohl tento nedokončený obraz dětství Anny Pammrové vyjít nejdříve interně jako faksimile a v roce 2003 knižně v nakladatelství Sursum. V archivu manželů Formánkových se vedle toho nacházela řada rukopisů básní Anny Pammrové, které nám byly rovněž svěřeny a staly se spolu s verši z poválečné knížečky *Zrcadlo duše* základem výboru *Divočinu slov mi nech*, který edičně připravil Jiří Kuběna a vydalo ho v roce 2000 dnes již neexistující nakladatelství Vetus Via.

V neposlední řadě jsou také velmi cenné Formánkovy dřevoryty zachycující vnější i vnitřní podobu obdlí A. Pammrové v době, kdy ji navštěvoval.

Domek Anny Pammrové ve 30. letech 20. století na dřevorytu Karla Formánka

*Ze setkání SAP věnovaného tvorbě Karla Formánka
a jeho spolupráci s Annou Pammrovou*

Odezva z lůna stvoření

Jana Koudelová

Na dubnovém setkání SAP bylo součástí našeho šířeji pojatého výkladu o tišnovském malíři a grafikovi Karlu Formánkovi, kterého se ujala Helena Pernicová, rovněž představení alegorické básnické skladby Anny Pammrové *Odezva z lůna stvoření*, která vyšla v roce 1937. Za objevení jednoho z jejích výtisků vděčíme Helenině pátrací aktivitě.

Anna Pammrová sepsala tuto nevelkou knížku, aby nám zprostředkovala éterické vzkazy přírody, které hrají svou roli v nekonečném proudu stvoření. Ke kombinaci básní se vzkazy živlů i přírodních útvarů a zvířat připojil Karel Formánek nádhernou grafickou úpravu v barvách, které v nás evokují představu moře a hor a unášejí nás do jemného světa bytostí přírody. Vyobrazil pomocí dřevorytu i sopku a její činnost nebo zdánlivě obyčejný, ale v jeho podání kouzelný pařez obývaný broukem.

Anniny básně nás zvou – ostatně jako vždy – k zamyšlení. Z úvodní básně můžeme opět vnímat její citlivý vztah k přirozené harmonii přírody a k tomu, jak člověk dokáže svoji rovnováhu s přírodou neuvědomělou lidskou činností porušovat. Sděluje nám, že člověk je obestřen clonou, která brání vidět skutečnost, jaká doopravdy je, a toto mylné vidění (možná by Anna řekla *pavidění*) nás vede k povyšování se nad zvířata i rostliny. Jako jednu z příčin Anna vidí v tom, že současnou společností vyzdvihovaný intelekt vnáší do souladu člověka s přírodou zmatek a staví překážky mezi mysl a srdce. Jak si asi Anna představovala cestu ven? Jeví se, že nás tímto spiskem nabádá více porozumět každému živočichu, závanu větru, bouři nebo rostlinám, které nám poskytují to nejcennější k životu, a takto se vrátit k souladu a harmonii.

Zde je několik vzkazů přírody:

PTÁČE – zpíto mládím a slunným vzduchem, ťulíká:
„O třpytné klece v ohradách křídlem nezavadím.
Při vzletu do dálky hlasivky slavnostně naladím.“

SKÁLA – prahorní, od prvopočátku nemá, si vzdychá:
„Tíhu všech prvků i tvarů chci nésti.“

MECH – šerý, z puklin balvanu šustí:
„Vůně si žádám a barvy šťavnatých ratolestí.“

SOPKA – hlubinách jícnu mrzutě bublá:
„Zásoby síry vychrlím. Ať zhyne proklaté plémě!“

OHĚŇ – plamenným jazykem k obloze syčí:
„Pálím, zahřívám, tavím. Prorokům na cestách zářím.“

ČLOVĚK – na vratkém trůně v záchvatech plzkého šílenství,
ON v domněnce, že sebe zvěční,
o vítězství nad živly řeční – jen a jen řeční...

Měla Anna na mysli zkázu lidstva? To nás jistě po přečtení těchto slov napadá. Je pravděpodobné, že Anna ve svých sedmdesáti sedmi letech, na pokraji války, podléhala pesimistickému pohledu na společnost a její další vývoj. Od poloviny třicátých let již naslouchající a informacím otevření jedinci tušili, co po nástupu nacismu v Německu a Rakousku přijde.

A žďarecká myslitelka uměla vnímat všemi smysly, i tím šestým. Uplynulo osmdesát let od této hrůzné války a od snahy mnoha zemí vyzkoušet si po ní socialismus a komunismus v pojetí společnosti té doby a mnohé

se v našem myšlení změnilo. Ale zatím jsou stále u státní moci všech zemí lidé, s výjimkou snad jen Bhútánu, kteří se k ní dostali s jinými ambicemi než „sloužit celku“ a citlivě vnímat vztahy v přírodě, jejíž jsme součástí. Věřím, že máme ještě možnost zvolit tuto jinou cestu, aby celá naše planeta byla „planetou štěstí“ a aby z jejího nitra mohly zaznít tóny synarchie. K tomuto stavu dospějeme překonáním svých iluzí, ponecháním naší sobecky pojaté hierarchie na smetišti dějin. Pak by Anna Pamrová mohla závěrečné verše skladby, jež obsahují hlubokou pravdu, zakončit jiným dvojverším.

Včera ostrý cizí vzduch
z kreseb nás ovíval.
Šelest zmlknul ve stínu:
Slyšte vodstva příval!

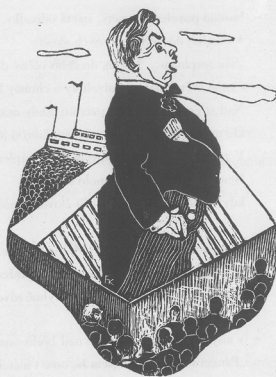
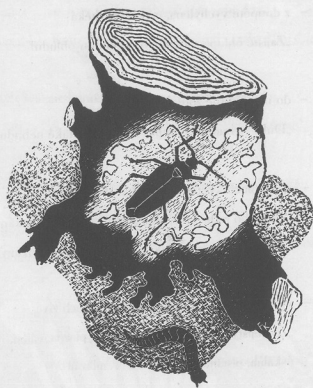
Šeří se v dálce, šeří se.
V Neznatelné věří se.
Poznatelné střepí se!
Podobně, jak pod jíním
se haluze lárou,
padají kus po kuse
rozpjaté iluze.
Zlomce větví dosvědčí,
že programy klamou.

V nitru země zaštěká
echo „vlády Člověka“ — — —

ODEZVA Z LŮNA STVOŘENÍ

VYŠLO KU KONCI ROKU 1937

Dřevoryty Karla Formánka z publikace Odezva z lůna stvoření

Ozvuky besedy věnované Boženě Komárkové

Petr Valdhans

Milé dámy, vážení pánové, byl jsem osloven, abych napsal pár slov o téměř dvouhodinové besedě o lidských právech, demokracii, pravdě, víře a zejména o filozofce a tišnovské rodačce Boženě Komárkové, spojené se křtem knihy o této protagonistce od Michala Konečného s názvem *Příběh odvahy*, pořádané dne 4. února t. r. v Městské knihovně v Tišnově.

Debatující na besedě 4. února 2023, zleva Jiří Müller (signatář Charty 77 a organizátor M-klubů), Milan Uhde (disident, spisovatel a politik), Martin Šimsa (filozof, účastník bytových seminářů B. Komárkové), Jiří Šimsa (kazatel ČCE a básník) a Tomáš Trusina (farář ČCE a vydavatel spisů B. Komárkové)

Dovolte mi, abych se o této výjimečné a odvážné ženě několika řádky (jsa postižen svým vlastním řemeslem) zmínil z náhledu do jejího díla týkajícího se základních práv a svobod, a to v kontextu na aktuální situaci, kterou prožíváme již více než rok v přímém přenosu. V našem právním řádu je tento institut v různé podobě obsažen v 870 předpisech. Já však připomenu jen jeden, který se však úzce váže na vzpomínky debatujících ohledně Charty 77 a pořádání bytových seminářů u Boženy Komárkové.

A tím je Závěrečný akt konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě který je považován za významný krok ke snížení napětí studené války, podepsaný v Helsinkách 35 státy, včetně Československa, 1. 8. 1975, a to po více než dvouletém intenzivním vyjednávání.

Tento závěrečný akt obsahuje deklaraci deseti zásad řídících vztahy mezi zúčastněnými státy, kterými jsou:

- I. svrchovaná rovnost, respektování práv vyplývajících ze svrchovanosti,
- II. zdržení se hrozby silou nebo použití síly,
- III. neporušitelnost hranic,
- IV. územní celistvost států,
- V. pokojné urovnávání sporů,
- VI. nevměšování do vnitřních záležitostí,
- VII. respektování lidských práv a základních svobod včetně, svobody smýšlení, svědomí, náboženství nebo přesvědčení,
- VIII. rovná práva a sebeurčení národů,
- IX. spolupráce mezi státy,
- X. poctivé plnění závazků mezinárodního práva.

Jak byla tato deklarace v tehdejším Československu dodržována ponechávám úvaze čtenáře. Jedno je však jisté – v důsledku přijetí lidskoprávních závazků (v tomto aktu obsažených) resp. jejich nedodržování státní mocí vzniklo v naší zemi hnutí Charta 77, jehož signatářkou byla také Božena Komárková.

Zúčastněné státy se tímto aktem zavázaly, že budou respektovat lidská práva a základní svobody včetně svobody smýšlení, svědomí, náboženství nebo přesvědčení pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství, že budou podporovat a povzbuzovat účinné uplatňování

občanských, politických, hospodářských, sociálních, kulturních a jiných práv a svobod, které všechny vyplývají z důstojnosti člověka a jsou nezbytné pro jeho svobodný a plný rozvoj. V tomto rámci se pak zúčastněné státy zavázaly, že budou uznávat a respektovat svobodu jednotlivce vyznávat, jednotlivě nebo ve společenství s jinými, náboženství či víru v souladu s jeho svědomím. Zúčastněné státy, na jejichž území existují národnostní menšiny, budou respektovat právo osob, které k takovým menšinám patří, na rovnost před zákonem, poskytovat jim veškeré možnosti pro skutečné užívání lidských práv a základních svobod a budou tímto způsobem chránit jejich zákonné zájmy v této oblasti. Zúčastněné státy tak uznávají všeobecný význam lidských práv a základních svobod, jejichž respektování je podstatným činitelem míru, spravedlnosti a blahobytu, kterých je zapotřebí k zajištění rozvoje přátelských vztahů a spolupráce mezi nimi, jakož i mezi všemi státy. Tyto státy budou vždy respektovat tato práva a svobody ve svých vzájemných vztazích a budou usilovat, jednotlivě i společně, jakož i ve spolupráci s OSN, o jejich všestranné a účinné respektování. Zúčastněné státy potvrdily právo jednotlivce znát svá práva a povinnosti v této oblasti a postupovat podle nich. Ve sféře lidských práv a základních svobod budou tyto postupovat v souladu s cíli a zásadami Charty OSN a s Všeobecnou deklarací lidských práv. Budou také plnit své závazky z mezinárodních deklarací a dohod v této oblasti včetně závazků obsažených mezi jiným v Mezinárodních paktech o lidských právech, pokud jsou jimi vázány, a to vedeny politickou vůlí, v zájmu národů, zlepšit a zintenzívnit své vztahy a přispět k míru, bezpečnosti, spravedlnosti a spolupráci v Evropě, jakož i ke sbližení mezi sebou a ostatními státy světa, rozhodnutí v důsledku toho plně uskutečnit výsledky této konference a zajistit svým státům a celé Evropě prospěch plynoucí z těchto výsledků, což přispěje k procesu uvolňování napětí, rozšíří, prohloubí, zajistí jeho pokračování a učiní je trva-

lým, uznávající, že tento závazek, který odráží zájmy a naděje národů, představuje pro každý zúčastněný stát nyní i v budoucnosti odpovědnost, zvýšenou zkušenostmi minulosti.

Jak z textu vyplývá, práce na této deklaraci byly započaty před padesáti lety. Naše Božena Komárková postmoderní svět svými úvahami v této oblasti však předběhla de facto o tutéž dobu. Kam však lidstvo za těch sto let dospělo? A jak se bude stávající situace vyvíjet? Těžko zodpověditelné otázky. A přitom je to tak prosté. Božena Komárková ve svém díle jen připomíná, že Kristus svou obětí na kříži, při níž sám byl souzen lidským zákonem, zachovává svět, aniž by si toho lidstvo bylo vědomo. Všechny ústavy proto vychází z Krista, protože on je nejvyšším zákonem světa. Existence lidských zákonů je tedy Boží milost.

A ve svém spise *Čemu nás naučila válka* Božena Komárková v roce 1946 shrnuje: „*Zkušenost posledních let je jediná a silná zkušenost toho, jak jsme bez Boha ztraceni, jednotlivci i lidstvo. Zkušenost toho, že kde se spolehne na vlastní síly, mění se pod našima rukama dobro ve zlo, láska v nenávist, život ve smrt. Nástroje naší techniky, všechny hodnoty naší kultury se obracejí proti nám, přinášejíce místo požehnání zatracení. A tak největší zkušenost, ale zkušenost zachraňující, je vědomí naší chudoby a závislosti na tom, co můžeme přijmout jedině od Boha, abychom jenom v jeho darech se cítili bohatí.*“ Jak signifikantní pro současnost.

Já jsem se s paní profesorkou Boženou Komárkovou setkal jen párkrát, a to díky panu profesorovi Jaromíru Procházkovi, který mě v sedmdesátých letech minulého století učil na gymnáziu v Bystřici nad Pernštejnem, jenž poté v důchodovém věku pořádal setkání v Brně (ne nepodobná bytovým seminářům organizovaným právě jí) a stal se tak jakýmsi jejím následovníkem. A tento vskutku renesanční člověk nás učil nejen

dějepis a zeměpis, ale mezi řádky i objektivnímu náhledu na svět v dobách těžké normalizace a zejména umění chápat celý svět ve vzájemných souvislostech. Jako dnes vidím první stránky v sešitech dějepisu, kam jsme si zapsali panem profesorem diktovaná moudra, která nás v životě provázejí až doposud a pomáhají nám překlenout současnou poblázněnou dobu. Prvním z nich byl citát: „Velké světodějně události přicházejí nejméně dvakrát. Poprvé jako tragedie, podruhé jako fraška“. A historie nám nejednou ukázala jeho pravdivost. Jak vidno, lidstvo je skutečně nepoučitelné. Ale abych svoji vzpomínku nekončil tak pesimisticky, přidám ještě jeden citát: „Čas vše mění, i časy, on k vítězství dovede pravdu, co sto věků bludných hlodalo, zvrtné doba.“ Tak, nejen s odkazem pana profesora Procházky, ale i s obsahem víry paní profesorky Komárkové (shora citované), věřme, že zase bude líp.

Publikum debaty o Boženě Komárkové v Městské knihovně Tišnov (4. 2. 2023)

Mé království je chudé jen...

Vlastimil Otáhal

*Mé království je chudé jen
a není pozlaceno,
však všechno dobré i vše zlé
poctivě zaplaceno.*

Vážení čtenáři, v minulém čísle Věstníku jste si přečetli o básníku Josefu Václavu Sládkovi. Je zřejmé, že v dnešním čísle si budeme povídat o Janu Nerudovi.

F. X. Šalda napsal: „*Neruda je ve zlé nevýhodě proti jiným, daleko menším: je skoro samozřejmý. Je bezmála tak samozřejmý jako slunce, vzduch, voda, tok oblaků, zpěv ptačí, jiskření hvězd a vůně trav a všechny dobré sladké a silné dary života.*“

Vidíte. V tomto citátu je zobrazen básník celý. Co víc o něm mohu napsat? Proto prosím: Buďte k mému povídání shovívaví.

Básník se narodil v újezdských kasárnách Antonínu Nerudovi a jeho manželce Barboře. O svém zrození napsal: „*Pocházím z druhého tatínkova manželství. Děj ten celý [...] odehrál se v oujezdských kasárnách na Malé Straně. Můj tatínek byl totiž kanonýrem, skoro třicet let. Nevím, snad nosil také maršálskou hůlku ve vaku svém, ale jisto je, že ji nevyndal. Za to však, že pomohl Napoleona porazit u Lipska a Francouzsko vydobýt až po Lyon (opravdu!), bylo mu pak svěřeno domovnictví čili markytánství v kasárnách. Což ho, poctivce, živilo tak znamenitě, že musela čilá matička leckde posluhovat, jen aby se uhájili. Přitom arcí bylo sdostatek postaráno o tělesný rozvoj můj: Nebylo kanonýra, aby mě nepochoval...*“

Za čtyři roky po Janově narození dostal Antonín Neruda povolení pobytu v Praze a získal tam trafikku. Jan byl žákem metropolitní školy u sv. Víta v Praze. V roce 1848 počal studovat na malostranském gymnáziu pět let nato přestoupil na akademické gymnázium. Po maturitě se zapsal na právnickou fakultu. Roku 1854 debutoval v Lumíru básní Oběšenec. To byl také rok, ve kterém začal bezplatně pracovat ve vojenské účtárně. Po roce z účtárny odešel do pražského německého deníku Tagesbote aus Böhmen.

První básnickou sbírku *Hřbitovní kvítí* vydal roku 1857. Vy víte, že padesátá léta 19. století byla pro Čechy krutá, demokratická revoluce byla poražena. Ve školách a na úřadech vládla němčina, každý pokus o svobodnější projev byl potlačen. Palacký a jeho přátelé byli umlčovani, Karel Havlíček Borovský byl internován v Brixenu, J. V. Frič byl vězněn v Uhrách. Praha byla plná udavačů typu Mrvy. Krom zoufalých poměrů národních a politických bylo to také období osobní bídy básníka. Období zklamané lásky.

Básně této sbírky jsou ale nejen výrazem jeho duše. Zobrazují také českou společnost té doby. Jejich jazyk čerpal z lidové hovorové řeči. Česká intelektuální společnost tehdy sbírku odsoudila – Palacký o Nerudovi prohlásil, že není básník, ale tancmajstr, Barrande mu doporučil, aby zanechal veršování a Frič řekl, že jeho *Hřbitovní kvítí* si založil do knihovny, aby v ní jako přírodovědec měl nějakou kuriozitu. Hálek, to že je básník, ale on...

My víme, že *Hřbitovní kvítí* je základním kamenem Nerudova básnictví. Je výrazem nového proudu v české literatuře. Usiluje o pravdivý pohled na politický i společenský vývoj národa.

Nerudu neúspěch bolel. Ale nezlomil ho. Naopak. Podnítil ho k horečné činnosti. S Hálkem sestavil roku 1858 almanach *Máj*, ve kterém otiskl

arabesku *Mému vrabci* a vytvořil tím základ své prozaické tvorby. O rok později založili s J. R. Vilímkem časopis *Obrazy života*. Otiskovali v něm verše a povídky českých i světových autorů. Redigoval *Rodinnou kroniku*, *Květy*, *Lumír*. V té době napsal většinu básní z *Knih veršů* s cykly *Otci* a *Anně*. K otci měl komplikovaný vztah:

Milovali jsme se, otče,
jak se milovat jen může,
ctili jsme se, drahý otče,
muž jak může ctíti muže.

A přece stála jakás síla
příkré pýchy mezi námi,
že jsme žili, jako žijou
dobří, ale chladní známí.

Často o samotě náruč
toužebně jsme rozepjali,
a když jsme se sešli – chladně
proti sobě stáli.

Matku miloval. Lásku k ní vyzpíval v několika básních. Přečtěte si jednu z nich.

V sobě jen a mlčky nesu,
necht' zakusím čehokoli,
zamlčím i matce drahé,
co mne těší, co mne bolí.
Jak to přijde, matičko má,
že přec všechno uhodnete –
když mně srdce v těle plesá,
zrak že jasně pozvednete?

Jak to přijde, matičko má,
že tak všechno uhodnete –
když mně srdce v těle pláče,
že si v koutek zasednete?

Složitý byl jeho vztah k první lásce – Anně Holinové. Chvillemi se jí dvořil, chvílemi ji krutě ironizoval. V šedesátých letech milostný vztah k Anně vychladl. Inteliktuálně i eroticky jej počala poutat Karolina Světlá, ale tento vztah nerozvinul. V té době lidsky i literárně osaměl. Družina májová se rozpadla, Neruda se zřekl svých někdejších osobních přátel. Inteliktuálně stál nad nimi, přesto ho málokdo uznával jako básníka.

Připoutal se k novinám. Psal do Hlasu, Času a od roku 1865 do Národních listů. Zde mi dovolte vsuvku. V tomto roce se potkal s Terezií Macháčkovou. Stala se jeho třetí láskou. Napsal jí několik vášnivých dopisů. Dívka však ještě téhož roku zemřela. V Národních listech setrval až do smrti.

V tomto období podnikl velké cesty. Nejprve jel přes Německo do Francie, další cesta jej vedla přes Balkán do Athén, Cařihradu, Káhiry, Neapole.

V novinách psal pod čarou o časových otázkách, o zahraničních událostech, sociálních problémech, o svých dojmech z cest. Posuzoval nové knihy, psal o divadle, o výtvarném umění. Ač byl pouhým fejetonistou, zasáhl často do politiky. Občas se střetl s německými šovinisty i českými křiklouny. U prostých čtenářů tím získával sympatie.

Vilém Závada o Nerudovi napsal: *„Byl básníkem vášnivého života citového, smyslového, ale i básníkem velké síly intelektuální. Svou mohutností připomínal velké umělce renesanční.“*

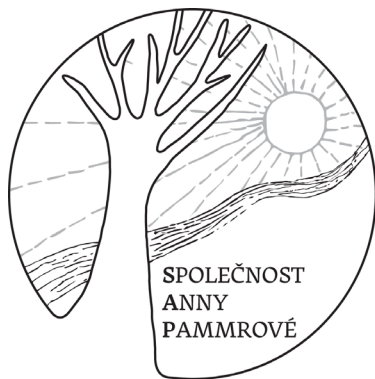
STALO SE

Zájezd se Společností Otokara Březiny

V sobotu 13. května 2023 využilo několik našich členů pozvání Společnosti Otokara Březiny k účasti na výletu po stopách Jakuba Demla, Otokara Březiny, Jana Zahradníčka a Františka Bílka. Zájezd pečlivě připravila a vedla paní Marie Kouřilková z výboru SOB, která nám zprostředkovala několik výjimečných setkání a vytvářela i družnou atmosféru mezi jednotlivými účastníky. Velmi na nás zapůsobila procházka po zahradě Demlovy vily Tasově, kterou nás provázel jeden z jejích současných majitelů pan Vrba, a také seznámení se sochařskou Terezou Axmanovou v Literárním památníku Vysočiny. Obě tato místa bychom rádi navštívili znovu společně s našimi členy a příznivci na jaře příštího roku.

Vytvoření loga SAP

Počátkem tohoto roku jsme si uvědomili, že při prezentaci naší Společnosti bychom mohli využívat také logo, které jsme dosud neměli. Obsahovou náplň promyslela a prvotní náčrt zhotovila Jana Koudelová, grafické ztvárnění je dílem Hany Dohnákové.

SAP na stránkách Tišnovských novin

V květovém vydání TN, v rubrice Kalendárium, připomněl Václav Seyfert, že 11. května 1996 byla na setkání v Borovníku, v domě Aloise Holánka, jednoho z posledních pamětníků Anny Pammrové, oficiálně ustaveno sdružení s názvem Společnost Anny Pammrové, a zároveň doplňuje, že neformálně bylo společenství činné už dříve. Rekapituluje

naše aktivity a konstatuje, že „podle svých stanov si SAP položilo za cíl zpřístupňování života a díla spisovatelky, což činí již více než čtvrtstoletí s obdivuhodnou vervou a zaujetím“. Děkujeme za ocenění!

Návštěva zahraničních bohemistů na Pammrově

Profesor Xavier Galmiche, se kterým jsme vás seznámili v minulém čísle Věstníku, přijel na počátku května na několik dní do Brna, kde měl v Moravské zemské knihovně velmi zajímavou přednášku o překladech poezie Bohuslava Reynka do francouzštiny a další pro studenty bohemistiky na Filozofické fakultě. Projevil přání podívat se na místa spojená se životem Anny Pammrové, kterému jsme velmi rádi vyhověli, a doprovodili ho do Žďárce a na Pammrov. Těto malé literárně vlastivědné exkurze se zúčastnila také rakouská bohemistka Gertraude Zand z univerzity ve Vídni.

*S hosty Xavierem Galmichem a Gertraude Zand
při návštěvě domku Anny Pammrové (4. 5. 2023)*

Společná schůzka SAP a čtenářského klubu

V červnu jsme se poprvé sešli my, členové SAP, a členové čtenářského klubu (v několika případech jde o osoby začleněné v obou zájmových kruzích). Toto setkání jsme věnovali seznámení s výraznou ženskou osobností, malířkou Zdenkou Braunerovou, a následné besedě o životopisném románu Františka Kožíka Na křídle větrného mlýna. Uvědomili jsme si, že malířka Braunerová a myslitelka a spisovatelka Pammrová měly přes rozdílnost svých osudů a životních podmínek ve svém vnitřním nastavení hodně podobného: Obě šly svou vlastní cestou, za svým životním úkolem, i když je okolí ne zcela chápalo, a rozšiřovaly sféru samostatného uplatnění žen.

Po prázdninách plánujeme střídat schůzky kmenové SAP a schůzky čtenářského klubu, oba typy setkání se budou konat v kavárně Coffein v Tišnově.

Připravujeme

V úterý 26. září 2023 se chystáme společně navštívit výstavu „Básník obrazu Max Švabinský a literární inspirace“ konanou v Památníku písemnictví v Rajhradě. Akci chystáme společně s Městskou knihovnou Tišnov a o podrobnostech vás budeme informovat v pozvánce.

*L. Adamcová a V. Kallabová na návštěvě u V. Urbánkové
při příležitosti jejich 87. narozenin*

Vydala Společnost Anny Pammrové z.s., Tišnov

**Redakce a fotografie: Helena Pernicová
Předtisková příprava: Hana Dohnálková**

**web: annapammrova.cz
helenapernicova@gmail.com**